

Open Source software

ve veřejné správě
a soukromém sektoru

Bohumír Štědroň

- Ekonomický, právní a technický rozbor
- Metodické pokyny
- Vzorová open source licence pro veřejnou správu
- Komentář k GNU GPL atd.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Motto knihy

*„Se softwarem je to jako se sexem, nejradši to mám, když je to legálně
a zadarmo.“*

Neznámý open-source vývojář

Open Source software

ve veřejné správě a soukromém sektoru

JUDr. Bohumír Štědroň, Ph.D., LL.M.

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
jako svou 3647. publikaci

Odpovědný redaktor Dušan Mikeš
Sazba Dušan Mikeš
Počet stran 128
První vydání, Praha 2009

Recenzenti

Filip Molčan, předseda Společnosti pro výzkum a podporu Open Source (OSS Alliance),
člen vývojové komunity OpenOffice.org
Jan Ladin, Ministerstvo financí ČR, sekce informatiky
Věra Zítková, inisterstvo vnitra ČR, programová kancelář Smart Administration
Dan Ohnesorg, Prezident of Czech Linux User Group and executive member of Foundation for
a Free Information Infrastructure
Michal Limberk, jeden z hlavních představitelů komunity openSUSE a zakladatel portálu opensuse.cz

Publikaci lektoroval Doc. JUDr. Ing. Jan Lang, CSc. z Provozně ekonomické fakulty České
zemědělské univerzity v Praze, který zároveň působí jako soudní znalec v oboru ekonomika.

Kapitola II., III. a IV. této publikace vyplynula z řešení VZ MSM 6046070906 „Ekonomika
zdrojů českého zemědělství a jejich efektivní využívání v rámci multifunkčních
zemědělskopotravinářských systémů“.

© Grada Publishing, a.s., 2009
Cover Photo © fotobanka allphoto

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

ISBN 978-80-247-3047-9 (tištěná verze) © Grada Publishing, a.s. 2009
ISBN 978-80-247-6278-4 (elektronická verze ve formátu PDF) © Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Předmluva.....	11
1. Manažerské shrnutí	13
2. Základní terminologie.....	15
2.1 Autorské právo a software.....	15
2.2 Volné dílo	15
2.3 Softwarový patent	16
2.4 Cross-licensing agreement	16
2.5 Počítačem implementovaný vynález	16
2.6 Open-source software.....	16
2.7 Zdrojový kód, objektový kód a otevřený formát	17
2.8 Softwarová licence.....	17
2.9 Proprietární software	17
2.10 Vztah mezi open-source a free software(svobodný software)	17
2.11 GNU GPL licence	18
2.12 BSD licence	19
2.13 Copyleft	19
2.14 Public domain	20
2.15 Shareware	20
2.16 Freeware.....	20
2.17 Licence OEM	21
2.18 Advare, malware	21
2.19 Trojský kůň	22
2.20 Zadní vrátka	22
2.21 Hacker, Cracker	22

3. Vznik a vývoj open source komunity	23
3.1 Unix.....	23
3.2 Nadace pro svobodný software	24
3.3 Linux.....	24
3.4 Open-source iniciativa (OSI)	24
3.5 Protagonisti a osobnosti.....	25
Richard Stallman (* 16. března 1953).....	25
Linus Torvalds (* 28. prosince 1969).....	25
Eric Raymond (* 4. prosince 1957).....	25
3.6 Organizace podporující open-source software v ČR.....	25
Společnost pro výzkum a podporu Open Source (OSS Alliance)	25
CZLUG – České sdružení uživatelů operačního systému Linux	26
FFII.cz – České sdružení pro svobodnou inform. infrastrukturu	26
Komerční organizace podporující open-source	26
4. Důvody pro využívání open-source software	27
4.1 Ekonomická výhodnost a úspory při využívání open-source software a otevřených formátů	27
4.2 Zvýšení bezpečnosti při komunikaci	28
4.3 Snížení softwarového pirátství	28
4.4 Elektronická archivace dokumentů	28
4.5 Podpora tržního prostředí a konkurenceschopnosti	28
5. Příklady nejčastěji užívaných open-source aplikací.....	29
5.1 Kancelářské aplikace	29
OpenOffice.org	29
Mozilla Thunderbird.....	33
Mozilla Lightning	34
Evolution.....	35
Mozilla Firefox	36
Psi.....	37
Miranda	37
GNUpG	38
Mozilla NVU	39

5.2	Grafika	40
	Gimp.....	40
	Inkscape.....	41
	Scribus	42
5.3	Programování.....	43
	FreePascal.....	43
	Eclipse.....	44
	Netbeans.....	45
5.4	Utility	46
	muCommander.....	46
	VirtualBox	47
5.5	Serverové aplikace.....	48
	Apache Web Server.....	48
	MySQL	49
	PosgreSQL.....	50
5.6	Aplikace pro spolupráci.....	51
	Drupal CMS	51
	Alfresco.....	52
	SugarCRM	53
6.	Klíčové otázky při nasazování open-source software.....	55
6.1	Oceňování	55
6.2	Zařazování do majetku.....	56
6.3	Aktualizace.....	56
6.4	Úpravy.....	56
6.5	Převody	56
6.6	Vyřazení	56
6.7	Celkové náklady na vlastnictví (TCO)	56
6.8	Datové formáty	57
6.9	Podpora	58
6.10	Proces implementace.....	58

7. Příklad metodického pokynu pro využívání otevřených formátů ve veřejné správě	61
7.1 Úvod.....	61
7.2 Předmět pokynu	62
7.3 Slovník použitých pojmů a zkratek	62
7.4 Doporučené formáty dokumentů pro ISVS.....	63
Současný stav.....	63
Požadovaný stav	63
7.5 Otevřené standardy (formáty).....	63
7.6 Doporučené formáty dokumentů.....	64
7.7 Další akceptovatelné formáty dokumentů	64
7.8 Zásady pro uplatňování doporučených formátů ve veřejné správě... ..	64
7.9 Výběr softwaru (pořízení/veřejné zakázky).....	65
7.10 Elektronický kontakt mezi správními orgány	65
7.11 Příjem elektronického dokumentu v otevřeném formátu.....	66
8. Typy licencí a jejich vliv na autorská práva	67
8.1 Licence bez tzv. „copyleftového“ vlivu.....	67
Licence typu „BSD“	67
Další licence bez „copyleftového vlivu“	71
8.2 Licence se silným „copyleftovým“ vlivem	73
Licence typu „GNU GPL“	73
Další licence se silným „copyleftovým“ vlivem	74
8.3 Licence s omezeným „copyleftovým“ vlivem.....	75
Licence typu „MPL“	76
Další licence s omezeným „copyleftovým“ vlivem	77
8.4 Licence obsahující omezující ustanovení.....	78
8.5 Licence nejednoznačně určitelné.....	79
8.6 Open content licence	81

9. GNU GPL licence jako vlajková loď open source licencí	85
9.1 Úvod – představení licence	85
9.2 GNU GPL – verze 1.....	87
9.3 GNU GPL – verze 2.....	87
9.4 GNU GPL – verze 3.....	87
9.5 GNU GPL verze 2: anglicko-český překlad	88
10. Open Document Format	103
10.1 Výhody ODF	104
Nezávislost	104
Možnost automatizace	104
10.2 Jak s ODF pracovat	104
10.3 Příklady z praxe	104
10.4 Souborové formáty	105
Dokumenty	105
Šablony.....	105
Aplikace pracující s ODF	105
11. Vzorová Open Source licence pro veřejnou správu a neziskový sektor.....	109
11.1 Open Source Licence pro Veřejnou Správu a Neziskový Sektor V.1...109	
11.2 Definice	110
11.3 Rozsah práv zaručených licencí.....	110
11.4 Sdělování zdrojového kódu	111
11.5 Povinnosti uživatele licence	111
11.6 Autorský řetězec	112
11.7 Odmítnutí záruky (zřeknutí se záruky)	112
11.8 Odmítnutí odpovědnosti (zřeknutí se odpovědnosti).....	112
11.9 Dodatečné smlouvy	113
11.10 Akceptování licence	113
11.11 Informace pro veřejnost	113

11.12 Vypovězení licence	114
11.13 Ostatní ustanovení (tzv. salvátorní klausule).....	114
11.14 Soudní pravomoc.....	114
11.15 Platné právo.....	114
 12. Vzor dotazníku o způsobu implementace a využití OSS/FS v organizaci	 115
12.1 Údaje o organizaci.....	115
12.2 Odůvodnění použití OSS/FS.....	116
12.3 Otázky k implementaci	116
12.4 Plánování a rozpočet.....	117
12.5 Zkušenosti s novým řešením.....	117
12.6 Závěrečné otázky	118
 13. Závěrem.....	 119
 Použitá literatura.....	 121
Psaná literatura	121
Internetové zdroje	121
 Rejstřík	 123

Předmluva

Čtenářům se dostává do rukou publikace, která přináší komplexní pohled na open source software a otevřené formáty. Open source aplikace se stále více prosazují jak ve veřejné správě, tak v soukromém sektoru a lze konstatovat, že dnes již tvoří významnou alternativu k tradičnímu proprietárnímu softwaru. Mezi výhody open source software a otevřených formátů patří především pro malé a střední firmy nižší pořizovací náklady, stabilita a nezávislost na konkrétních dodavatelích. I naše společnost kromě standardních osvědčených proprietárních aplikací umí pracovat a používá u svých klientů open source řešení.

Autor publikace Bohumír Štědroň, advokát a soudní znalec, patří mezi uznávané odborníky na právo informačních technologií včetně problematiky právě open source licencí. Open source licence z důvodu velkého počtu a nejednotnosti často představují pro právníky a programátory doslova noční můru I proto je tato publikace velmi cenná, neboť přináší jasné rozdělení těchto licencí včetně charakteristiky základních práv a povinností uživatelů software.

Publikaci doporučuji IT/IS odborníkům, programátorům, právníkům stejně tak komukoliv, kdo se o tuto problematiku zajímá.

Mirko Kalous, Generální ředitel Ness Czech, s.r.o.,
součást holdingu Ness Technologies, Inc

1.

Manažerské shrnutí

Cílem této práce je představit čtenářům komplexní charakteristiku open-source software a otevřených formátů. Výhody tohoto druhu aplikací jsou dle autora této práce nesporné a spočívají především v posílení bezpečnosti informačních systémů a ekonomických úsporách.

Dalším přínosem této práce poté je uvedení více než sta licenčních ujednání týkajících se open-source softwaru. Tyto licence byly rozděleny do tří základních kategorií. V první skupině se jedná o software, se kterým může uživatel libovolně nakládat, zejména jej může neomezeně šířit, prodávat a případně šířit pod jinou licenci. V druhé kategorii jsou potom licence, které neumožňují přidávat jakákoliv omezení. Zde jde o tzv. virové licence, protože pokud například použije softwarová společnost při vývoji svého software část zdrojového kódu šířeného pod takovouto licencí ve svém vlastním softwaru, potom musí celý software již šířit jako open-source, tedy např. dát k dispozici zdarma zdrojové kódy a umožnit, aby byl software dále zdarma distribuován. Z těchto důvodů licencování software představuje pro řadu právníků téměř noční můru. V poslední třetí kategorii se jedná o software, který přijímá určité znaky z obou předchozích kategorií.